

ทางเลือก สู่ทางรอด ของเกษตรกรไทย

A New
Alternative for
Survival of
Thai Farmers

แม้ว่าจะย่างกรายเข้าสู่ต้นฤดูฝนมาได้สักพักหนึ่งแล้ว แต่ดูเหมือนว่าปริมาณน้ำฝนและความต้องการใช้น้ำของคนในประเทศมีสัดส่วนที่ไม่สมดุล ผลที่ตามมาก็คือ วิกฤตภัยแล้งที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงส่งผลกระทบเป็นวงกว้างต่อประชาชนในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่เกษตรกรรมที่มีน้ำเปรียบเสมือนชีวิต

จากปัญหาดังกล่าวนำไปสู่การหาทางออกให้แก่พี่น้องชาวเกษตรกรไทย ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ บางเขน จัดเวทีสัมมนา “เกษตรกรไทย ปลอดภัย มีน้ำ ตามวิถีพ่อหลวง” เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2553 โดยได้รับเกียรติจาก คุณลาวัลย์ จีระพงษ์ ผู้อำนวยการบริหารส่วนศัตรูพืช สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร และผู้ใหญ่สมศักดิ์ เครือวัลย์ ผู้อำนวยการศูนย์กิจกรรมธรรมชาติ ตำบลสองสลึง อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง ร่วมการสัมมนาในครั้งนี้

คุณลาวัลย์กล่าวถึงปัญหาภัยแล้งที่กำลังคุกคามเราเข้ามาทุกที ทั้งหมดนี้เป็นผลกระทบมาจากปรากฏการณ์ภาวะเรือนกระจก ซึ่งนักวิทยาศาสตร์ได้จำแนกสังคมมนุษย์ออกเป็นยุคต่างๆ ได้แก่ “ยุคปฏิวัติเกษตรกรรม ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรม ยุคปฏิวัติเทคโนโลยี โดยการประกอบกิจกรรมของมนุษย์ใน 3 ยุคข้างต้นได้สะสมความเข้มข้นของปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในชั้นบรรยากาศไว้ กระทั่งมาสู่จุดสูงสุด ในยุค Climate Change ส่งผลให้โลกได้ผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม เกิดปัญหาภาวะโลกร้อน และปัญหาต่างๆ ตามมา เช่น ปัญหาภัยแล้ง ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล รวมไปถึงภัยพิบัติต่างๆ ที่มนุษย์กำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้ ซึ่งเราทุกคนต้องหาทางออกและร่วมกันแก้ไข”

Though a rainy season has already begun for quite a while, the rainfalls volume and water demand of people in the country seem to be out of balance. Its consequence is a drought issue which is getting intensified and causing wider impact on several regions countrywide especially in agricultural areas where the water serves as a bloodline.

With a bid to solve this dilemma for Thai farmers, Department of Promotion and Agricultural Communications, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bang Khen, organized a seminar on “Thai farmers to be free from debt and shortage of water according to His Majesty the King’s philosophy.” on June 5, 2010. At the event, Ms. Lawan Jeerapong, Director of Pest Management Division, Bureau of Agricultural Product Quality Development, Department of Agricultural Extension and Village Head Somsak Kruewal, a Director of Agri-Nature Foundation, Song Saleung Sub District, Klaeng District, Rayong Province, were honored as guest speakers.

Ms. Lawal talked about a drought problem which is threatening us that it is a result from global warming. Scientists classify human society into different periods i.e. agriculture revolution, industrial revolution and technology revolution. Human activities during these periods accumulated concentration of carbon dioxide in atmosphere and reached its peak during a climate change era which seriously affects the world. It has brought about global warming and other sequential problems such as drought, irregular rainfalls as well as natural disasters that we all are facing. All of us have to mutually find a solution and solve the problem.”

Irregular rain which does not fall in usual season makes it difficult for farmers to plan for the production is a cause of insufficient agricultural food products and poor quality of the food. She also elaborated with the examples with concrete impact that “In dry and hot season, lychees which bloom in the temperature of 20°C need to transpire water quicker than water relations by the roots. Therefore,

ด้วยฤดูกาลที่แปรปรวนทำเกษตรกรรมวางแผนการผลิตได้ยาก ส่งผลให้ผลผลิตทางการเกษตรด้านอาหารไม่เพียงพอและมีคุณภาพลดลง คุณดลวัลย์ได้ยกตัวอย่างปัญหาที่เริ่มส่งผลเป็นรูปธรรมว่า “ในภูมิภาคที่แห้งแล้งและร้อนอบอ้าว ส่งผลให้ลึนซึ่งซึ่งปกติจะออกดอกในอุณหภูมิ 20°C ต้องคายน้ำเร็วกว่าการลำเลียงน้ำของราก ทำให้อัตราการหายใจลดลง เอนไซม์ที่ต้องใช้ในการสังเคราะห์แสงหมดสภาพไป ส่งผลให้ดอกเพศเมียผสมพันธุ์น้อยลง ให้ผลผลิตต่อช่อลดลง น้ำหนักต่อผลลดลงตามไปด้วย” นอกจากนี้ปัญหาภัยแล้งแล้ว ภาวะโลกร้อนยังส่งผลให้บางพื้นที่อาจมีฝนตกหนัก เมื่อมีความชุ่มชื้นจึงทำให้เกิดปัญหาศัตรูพืชแพร่พันธุ์อย่างรวดเร็ว และยากต่อการควบคุม

คุณดลวัลย์กล่าวเสริมว่า “ภาวะโลกร้อนยังส่งผลกระทบต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ทำให้อุณหภูมิในน้ำทะเลสูงขึ้น เกิดปัญหาปะการังฟอกขาว เกิดการยุบตัวของชายฝั่งชายหาดโดนกัดเซาะ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางทะเล”

ทั้งนี้คุณดลวัลย์ได้กล่าวถึงวิธีแก้ไขปัญหานี้อย่างยั่งยืนว่า “ปัญหานี้ทุกภาคส่วนต้องร่วมมือกัน โดยเฉพาะภาครัฐที่ควรจัดสรรงบประมาณในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับภาวะโลกร้อนแก่เกษตรกร ตลอดจนมีการบริหารจัดการระบบเตือนภัย เพื่อให้เกษตรกรเตรียมรับมือและปรับตัวได้ทัน่วงที

อย่างไรก็ตามเกษตรกรต้องคำนึงถึงกระบวนการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้ชีววิธี ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่นำสิ่งที่มีอยู่ในธรรมชาติมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตร เช่น ใช้การไถกลบแทนการเผาไร่ และนำซากพืชซากสัตว์ที่ได้มาใช้ เป็นต้น”

ดังเช่น ผู้ใหญ่สมศักดิ์ เครือวัลย์ เกษตรกรผู้เคยมีหนี้สินกว่าล้านบาท ได้ผันตัวเองจากการทำเกษตรเชิงเดี่ยวมาเป็นแบบผสมผสาน ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ว่าปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ผสานกับแนวคิดของตนเอง คือ ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก บนหลักความมั่นคงจากบันไดสี่ขั้น ได้แก่ กิน แจก แลก ขาย

ผู้ใหญ่สมศักดิ์กล่าวด้วยความภาคภูมิใจว่า “ผมยกย่องให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นปราชญ์แห่งหนึ่งเดียวในประเทศไทย เพราะท่านวางแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงและยั่งยืน หัวใจของความพอเพียงคือทำในสิ่งที่เหมาะสมกับฐานะของตนเอง ผมมีที่อยู่ 5 ไร่ ในวิธีของผมคือแบ่งที่ไว้ปลูกพืช 5 ชั้น ได้แก่ ไม้ชั้นสูง ไม้ชั้นกลาง ไม้ชั้นเตี้ย ไม้ชั้นเรียดิน และไม้หัวใต้ดิน ทั้งหมดให้ผลผลิตไว้กินไว้ใช้ได้อย่างสบาย ก่อนหน้านี้ผืนดินเคยมีค่าความเป็นกรดสูงมาก ผมนำมูลสัตว์โรยหน้าดินเพื่อช่วยปรับสภาพ หลังจากนั้น 4 - 5 วัน ลองหว่านเมล็ดพริกลงไป ไม่นานต้นพริกขึ้น

the plants breathe less; enzyme requiring photosynthesis is died out. Pistillate flowers to develop fruits are fewer, hence the fewer fruits per flowers and lower weight per fruit.” In addition to drought, the global warming condition leads to excessive rain in some areas. The wetness results in a speedy spread of pest problem which is difficult to control.

Ms. Lawal added that “The global warming also affects biodiversity as it raises sea water level, coral reef bleaching, coast collapse and eroded beaches - an impact on tourism.”

To this, she offered a sustainable solution “This problem needs cooperation from every sector particularly the government in allocating budget in disseminating knowledge on global warming to the farmers as well as setting up management system to alert disaster to prepare farmers to cope and adapt themselves promptly.”

However, the farmers need to take into consideration environmentally friendly agricultural process - bio method - a process of employing natural ingredients to benefit the farmers such as ploughing the soil instead of burning farms and a use of dead plants and animals.”

Take Village Head Somsak Kruewal, a farmer who used to have over million baht debt. He changed his way of farming from monoculture farming to mixed farming according to the sufficiency economy philosophy of H.M. the King - three plants for four uses. He also applied his own ideas i.e. planting everything to eat and eating everything that is planted based on the wealth ladder e.g. eat, give, trade and sale.

Village Head Somsak proudly told that “I adore His Majesty the King, the real sage in Thailand as he laid out a real and sustainable problem solution. A heart of sufficiency is to do according to our status. I have a land of five rai. In my own way, I divide my land to plant five levels of plants: high, middle, low, cover crop and root crops. All can yield products enough for consumption. Previously, the soil had high acid content; therefore I put some animal manure to adjust its condition. Four or five days later, I scattered chili seeds, they grew soon but they had some yellow leaves and do not die. Therefore, I tried to adjust the soil again by mixing manure and rice husk. This time, the soil was rich in nutrient again and I could grow a number of plants.”

To adjust soil by biological way without relying on technology or chemical which is harmful to environment, Village Head Somsak had to test and try little by little. He further continued with organic fertilizer production using ingredient from nature such as tapioca waste pulp, chicken manure and bio extract. Then he tested and adjusted the formula until it works so well that he can sell them and earn money accordingly.

Mr. Somsak also allocates a one-rai area for fish farming which is quite unique. Under the concept that grows everything he eats and eats everything he grows and

มีใบเหลืองแต่ไม่ตาย ผมจึงปรับต่อโดยนำมูลสัตว์ผสมกับ
แกลบ ครั้งนี้ปรับสภาพได้จนดินกลับมาอุดมสมบูรณ์
สามารถปลูกพืชพันธุ์ต่างๆ ได้มากมาย”

วิธีปรับปรุงดินแบบชีววิธีของผู้ใหญ่สมศักดิ์นี้ไม่ต้องพึ่ง
เทคโนโลยีหรือสารเคมีใดๆ ที่เป็นพิษต่อสิ่งแวดล้อม เขาใช้
เวลาในการลองผิดลองถูกอย่างค่อยเป็นค่อยไป และต่อยอด
ด้วยการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ที่มีส่วนผสมจากวัตถุดิบทาง
ธรรมชาติ อย่างกากมันผสมกับขี้ไก่และน้ำปุ๋ยหมัก
พร้อมปรับปรุงสูตร ทดลองจนมั่นใจว่าใช้ได้ผลดี
สามารถนำไปขายและมีรายได้ในที่สุด

ผู้ใหญ่สมศักดิ์ได้แบ่งพื้นที่ไร่ 1 ไร่สำหรับเลี้ยงปลา
ด้วยวิธีที่ไม่เหมือนใคร ภายใต้แนวคิดปลูกทุกอย่างที่กิน
กินทุกอย่างที่ปลูก และหลักความมั่งคั่ง กิน แจก แลก ขาย
เขาเล่าว่า “ผมเคยศึกษามาว่าบ่อสี่เหลี่ยมปลาไม่อยู่ เพราะ
ปลาต้องนอน เมื่อตัวไม่ถึงดินจะตีตัวขึ้นมาตายบนปากบ่อ
ผมจึงขุดบ่อดินเป็นขั้นบันไดไว้ให้ปลานอน จากนั้นก็นำ
ทุเรียนในสวนไปแลกลูกปลามา 20,000 ตัว มีปลาหมอ
ปลาดุก ปลานิล ซ็อลโซลาร์เซลล์มือสองมาติดเหนือบ่อ
ตอนกลางวันแมลงบินมาตกเป็นอาหาร ภายในบ่อปลูกผักกั๋ง
ผักกระเฉด น้ำในบ่อมีขี้ปลาก็ใช้รดพืชผัก น้ำในบ่อไม่ต้อง
ถ่ายออกให้เสียเวลา เพราะผมนำจุลินทรีย์ผสมกับปุ๋ยหมัก
ปั้นเป็นลูกกลอนโยนลงน้ำ น้ำใสไม่มีปัญหาเน่าเสีย
อุดมไปด้วยแพลงตอนและลูกน้ำอีกด้วย”

จากเกษตรกรที่มีภาระหนี้สิน หันมาใช้ชีวิตตามหลัก
เศรษฐกิจพอเพียงผสมผสานเข้ากับองค์ความรู้ของตนเอง
ที่สร้างขึ้นมาจากการลองผิดลองถูก ผลักดันให้เขาเดินสู่
เส้นทางแห่งการเป็นหมอดินอาสา และผู้อำนวยการ
ศูนย์ศึกษารวมธรรมชาติ เขากล่าวทิ้งท้ายว่า “วิชาทุกวิชา
ล้วนมีค่า ทว่าไม่อาจนำมาใช้ได้ทั้งหมด ต้องเลือกบางวิชา
ที่เหมาะสมนำมาปฏิบัติให้เข้ากับศาสตร์ที่แท้จริงของคนไทย
คือศาสตร์ในการเพาะปลูกที่ปู่ย่าตายายทิ้งไว้ให้เป็นมรดก
แห่งอาชีพ และที่สำคัญขอให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจ
พอเพียงที่ว่า “เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ ทำงานทีละอย่าง”
หากทำได้ตามนี้ก็จะทำให้เราเติบโตอย่างค่อยเป็นค่อยไป
และสามารถดำรงวิถีได้ด้วยตนเอง”

หากเกษตรกรดำเนินรอยตามวิถีพอหลวง เช่นที่ท่าน
ทรงใช้พระอัจฉริยภาพในการบริหารจัดการน้ำ ทรงแก้ปัญหา
ด้วยการสร้างระบบอ่างน้ำที่มีท่อใต้ดินต่อให้มีแรงดันน้ำไหล
ไปตามแปลงนา โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ควบคุม เมื่อมีระบบ
ที่ดีแล้วจะต้องมีการดูแลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ใช้งานได้อย่าง
เต็มที่ ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำ
ตลอดจนระบบนิเวศอย่างเป็นองค์รวม ใช้อย่างประหยัด
และรู้คุณค่า ก็จะไปสู่หนทางของการแก้ไขที่ยั่งยืนสืบไป

เกษตรกรต้องคำนึงถึงกระบวนการ เกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยใช้ชีววิธี ซึ่งเป็นกรรมวิธีที่นำสิ่งที่มียู่ในธรรมชาติ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกษตร เช่น ใช้การไถกลับแทนการเผาไร่

**Farmers need to consider environmentally
friendly farming and select bio control
method which means choosing what
nature offers for farming for example,
ploughing up and over instead of
burning the farm.**

the wealth principles, eat, give, trade and sell, he said
“I have learned that a rectangular pond is not a place for
fish to live as the fish need to sleep. When the fish cannot
reach the floor, they will spring up to die on pond edge.
Therefore, I dig up soil pond as terraces for them to lie
down. After that, I had traded durian from the garden to
with 20,000 fish babies including climbing perch, catfish
and tilapia nilotica fish. I bought a second hand solar cell
and installed it above the pond, at night the insects falling
into the pond become fish food. In the pond, I grow morning
glory, and other plants. I took fish manure to use as fertilizer
for plants. The water from the pond did not have to be
drained out as I put balls of mixed germ with compost.
By doing this, the water was clear and problem free and
full of plankton and larvae.”

From indebted farmer who has turned to live according
to sufficiency economy combined with his own knowledge
learned from test and trial, he has walked into a path
of voluntary soil doctor and a director of Agri-Nature
Foundation. He ended that “Any kind of knowledge is
valuable though not all of it may be applicable. We have to
use some knowledge suitable for the real science of Thai
which is a science handed down from our ancestors as our
own career heritage. Most importantly, we need to hold on
to sufficiency economy that is “Walk step by step, eat one
scoop at a time and do one job at a time. If we can do this,
we can grow little by little and stand on own feet by our
own philosophy.”

The farmers should follow H.M. the King footstep
for instance, His Majesty's talents in managing water
resources to solve a problem by building water reservoir
with underground tubes sending water to the farm by
pressure with a computer control system. When a good
system is put in place, maintenance needs to be carried out
continuously so as to achieve full efficiency. At the same
time, a holistic management of soil, water and ecology
system as well as saving and value appreciation need to
be practiced. This will lead to a solution in a sustainable
manner.